

PIIMÄKUU

Pronksüü sekä-äi' ülepiiri kuuhtüüd

Piimäkuu näüdas, õt kuuhtüü Petsere tagotsõ ja Eesti poolõ Setomaa vaihõl lätt ka' sis edesi, ku' riike päällina' saa — ai' ütstõõsõga' kõgõ parebahe läbi, kiro-tas NUTOVI MIRJAM. Mäntse' inõmisõ' ja tegemisõ' olli' s' oo kuu seeh?

Piimäkuu lehest sai lukõ', õt as'atundjido komisjon tull üle pikä ao jal' vahtsõst kokko. Lehekuu viimätshe lõpuh oll kuuhtüü istmõnõ, koh kõnõldi päämätselt katõst as'ast: ettevõtõlus Setomaal ja seto leelo UNESCO kuluuri-pärändi nimistuhe viiminõ. Seto Kongressi Vanõbidõ Kogo päävanõp Lennugi Lembit pidi kõgõ tähtsõbäst ettevõtõlust Setomaal.

Ku no' tagasi kaia' Seto Käsitüü Kogo tegemisilõ, sis tulõ tunnta', õt täks ettevõtõlus ollgi' tuu mia' Setomaal s'ool aastagal kõgõ inäp edesi läts. Vällä om kooltõ vahtsõ käsitüü meistrit, vällä om mõtõld vahtsõ kraami (tooteid) ja puukäsitüü tegijidõ siseh om näid, kiä' saava' uma tüüga' leevä lavvalõ.

Hõrna Aare sõnonõ perrä olõ — õi' täambä viil seto leelot ku nähtust UNESCOhe pant. Arvada om, õt vahtsõaastaga mai kuuhtüü kipõlt tegutsõma naada', õt seto leelo UNESCO kultuuripärändi nimistuhe sisse saasi'.

✕✕ **Sääntsit Alovere Olli sa-gamatsi naisi, kiä' seto kombidõ perrä mehele lännü' ja uma' rõiva' ten-nü', om vähäs jäänü'.**

Setomaa Valdu Liidu esimiiis Timmo Margus ütõl ja toont: «Petseri poole koostõõpartne-rid tahtsid pigem veenduda, et pealinna vaheline konflikt äärealasid ei puudutanud ja meie omavahelises suhetes on kõik korras.» Ka' MTÜ Setomaa Turism juhataja Küti Leo ütõl, õt turismialast kuuhtüüd hiljutinõ konflikt sekä — äs. Timä sõnu päämisõs tõestusõs oll jutt, õt mai kuuhtüü käve Eestih suur turismidelegatsioon Pihkva oblastist. Katõaastanõ Interreg programm sai läbi detsembrih. Tuu programm ollgi' katõ riigi kuuhtüü.

Ummamuudu sündmusõs oll ka' Linnamäe Lauri artikli Vers-

kast peri vahtsõst rahvastikumini-rist, Palo Urvõst. Linnamäe kirot, õt Palolõ miildüs hinnäst näüdadä' aokirändüseh: «/.../ nii taht tä eis' saia' õga kodomaisõ välläandõ kaasõtõtrigust.» Ku asi oll nii kavvõh, õt oll vaia kokko saia' mii' Setomaa aokiränigu Linnamäe Lauriga', sis anna — as ministri hinnäst inäp näole.

Nii tull Linnamäel timäst portree lugo kirotä' muial ilmu-nu' ariktlidõ põh'al. No' ot-sustagu lugõja eis, kas Palo tekk kõgõ õigõbahe, ku' pill ummilõ nõnaga'...

Seto nuurisõotska Juhkam Enna kõneli mullõ, õt timä kavva aigu julgõ — õs kerkohe min-nä' ja tuuperäst, õt mitte setona tä mõista — as säääl õigõhe olla'. Tuud om tõõsõ' ka' ülnü', õt ker-koh omma' uma' kindla' reeg-li', õt kuis piat säääl olõma. Ja nii om juhtunu', õt vaest mõni seto ts'ura vai näio om küläpääll saanu' tõõrõlda', õt kerkohe om võlssi midägi' tennü' vai kuigi' olnu'.

Nii om piimäkuu leheh pärüs põhjalik jutt tuust, kuis tulõ olla' kerkohe. Kerk om setosidõ eloh väiga tähtsä ja tuuperäst om olu-linõ austada' ja tiidä' kombit, õt kuis kerkohe olla'. Siih ma korda viil üle, õt midä kerkohe kindlahe tohi — i' tetä'.

Kerkoh tohi — i': kässi karm-nih hoita', nätsu ürrä', k' avvu' kerko ütest otsast tõistõ lugõjido vai kerigutiinjido iist läbi, teens-tüse aol massa' liikmõmassu vai aia' tõisi rahalitsi asju pääle kün-nelde ostmisõ.

Sarvõ Maar'a kirot, õt kuis 12 setot käve' mai lõpuh Hiinah edimätsel Väimse Kultuuripärändi Festiva-lil seto kultuuri näütämäh. Tä kirot, õt samal aol esinemistõ-ga' oll ka' kon-verents, koh aro-tõdi UNESCO teemasit.

Ku' kaia' se-tosidõ suhtit muu rahvaga', sis tulõ üldä', õt läbik' auminõ tõi-si rahvidõga' om õks perüs suur. Seto' eis' omma' aktiivsõ' ja kää-vä' hinnäst näütämäh ja umma kultuuri tutvustamah. Ütskõik kas tuu kotus om sis päällin, Soomõ vai hoopis Hiina. Õigõ kah — õnnõ nii om võima-lik kindla olla', õt sinnu tiidäs ja tundas. S'oo ilmaaigu om õks väiga tähtsä, õt saiasi' uma silmä-ga kaia' ja käega' kumpi'.

Piimäkuu ütõ tähtsä sündmus oll ka' haridus — ja teadusmi-nistri Lukas Tõnisõ k' auk Seto-maalõ. K' augi mõtõh oll aro-ta' hariduselo jätkusuutikkust ja kuulõ pärändkultuuri oppamisõ

VÖMMORSKI MAJA EES: Juunikuus tegi Setomaa ajaleht Olliga viimase intervjuu. Foto Mirjam Nutov

sisse pandmist. Ministri jutust tull kül' vällä, õt täambä om liis-na varra pärändkultuuri oppa-mist kohustuslikus tetä', a um-mõhtõ omma' Setomaa uma' oppaja' arvamisõl, õt umma kul-tuuri oma vaia latsilõ opada'. Ja s'ood ka tetäs — mõnõh koolh om uma kultuuri tsõõni', koh lat-sõ' saava' kiilt oppi' ja har'ota' ja ka' tandsu oppi' ja tiidä' Setomaa aoluku ja kultuuri. Mu' arvaminõ

om ütõ: ku mii' taha sääntsit nuu-ri, kiä' tulõva' tagasi Setomaalõ, sis jo' täambä om meil vaia opa-da' näile uma rahva kiilt ja tradit-sioonõ. Ilma näide tarkuistõ ja tiidmistõ jääs mõnõlõgi noorõ-lõ inemisõlõ Setomaa õnnõ ko-tusõst, koh olõ — õi' tüüd õga elämisväärsid tingimusi.

Juunikuuh kiroti Alovere Ol-list ku' hüäst sõnolisõst ja kul-tuuri hoitjast ja vanaaolisõst seto

naasest. Kuu ao peräst tull meil kõigil Olliga' perämäist vuuri ju-malga jättä'.

Setomaa mälu eläs parhil-la' vannu inemistõ pääh, kost om innist ello väiga veid'õ' väl-lä last. Pääle tuul, õt meele om vaia tiadlikkõ ja harit nuuri Seto-maalõ, om vaia ka' näid inemisi, kiä' võtasi' hindä pääle, õt mälu paprõ pääle panda'. Nuu' seto', kinkast mii' õks ja õks kõnõ-

lõ, omma' jo' nii korgõh iäh, õt olõs perämäne aig näide oppu-isi ja mälestüisi kokko võtta', õt jääsi' midägi' järgmätsilõ. Säänts-it Alovere Olli sagamatsi vannu perrä mehele lännü' ja eis kõik uma' rahvarõiva' tennü', sääntsit om vähäs jäänü'. A sääntsido naisi pääle ommõgi' kõik tuu kultuur üles ehtet — seto naase elotsõõr ütõh leeloga'. ■